

- N.B.**
1. All questions are compulsory.
  2. Figures to the right indicate marks.
  3. Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Attempt Any Two.

- A. Examine the impact of World Trade Organisation on Indian agriculture. (7)
- OR**
- B. Explain the role of small scale industries in India. (7)
- OR**
- C. What are the advantages of Special Economic Zones? (7)

Q.2 Attempt Any Two.

- A. Distinguish between Economic Growth and Economic Development. (7)
- OR**
- B. Describe the importance of Knowledge Economy. (7)
- OR**
- C. Discuss the recent developments in India's Information Communication Technology. (ICT) (7)

Q.3 Attempt Any Two.

- A. State the Millennium Development Goals and Targets. (7)
- OR**
- B. What are the measures adopted by government to promote human development through family welfare? (7)
- OR**
- C. Describe the importance of human development through education and health. (7)

Q.4 Write Notes. (Any Three)

- A. Disinvestment policies in India.
- B. Recent issues in Indian agriculture.
- C. Economic factors of growth.
- D. India's challenges in knowledge economy.
- E. Millennium Development goals & Targets in India.
- F. Failure in Education in India.

- सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
३. आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ कोणतेही दोन सोडवा.

- अ. भारतीय शेतीवरील जागतिक व्यापार संघटनेच्या प्रभावाचे परीक्षण करा. (७)
किंवा
ब. भारतातील लघुद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा. (७)
किंवा
क. विशेष आर्थिक क्षेत्राचे फायदे कोणते? (७)

प्र.२ कोणतेही दोन सोडवा.

- अ. आर्थिक वृद्धी व आर्थिक विकास यामधील फरक स्पष्ट करा. (७)
किंवा
ब. ज्ञानाधिष्ठीत अर्थव्यवस्थांचे महत्त्व स्पष्ट करा. (७)
किंवा
क. भारतातील माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्राच्या विकासाची चर्चा करा. (७)

प्र.३ कोणतेही दोन सोडवा.

- अ. समृद्धीकालीन विकासांची उद्दिष्टे आणि लक्ष्य स्पष्ट करा. (७)
किंवा
ब. कुटुंब कल्याणाद्वारे भारतातील मानवी विकास साध्य करण्यासाठी योजलेले उपाय योजना कोणते? (७)
किंवा
क. शिक्षण व आरोग्य याद्वारे मानवी विकासाचे महत्त्वाचे वर्णन करा. (७)

प्र.४ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) (१८)

- अ. भारतातील निर्गुतवणूक धोरण
ब. भारतातील शेती क्षेत्राच्या समस्या
क. विकासाचे आर्थिक घटक
ड. भारताचे ज्ञानाधिष्ठीत अर्थव्यवस्थेतील आव्हाने
इ. भारतातील समृद्धीकालीन विकासची उद्दिष्टे आणि लक्ष्य
फ. भारतातील शिक्षणाचे अपयश